

Daglige fritidsaktiviteter, hytte- og båtliv og svenskehandel

Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2005

Daglige fritidsaktiviteter, hytte- og båtliv og svenskehandel

Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2005

Liva Vågane

ISSN 0808-0808-1190

ISBN 82-480-0692-1 Papirversjon

ISBN 82-480-0694-8 Elektronisk versjon

Oslo, desember 2006

Tittel: Daglige fritidsaktiviteter, hytte- og båtliv og svenskehandel. Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2005

Forfatter(e): Liva Vågane

TØI rapport 861/2006

Oslo, 2006-12

31 sider

ISBN 82-480-0692-1 Papirversjon

ISBN 82-480-0694-8 Elektronisk versjon

ISSN 0808-1190

Finansieringskilde:

Samferdselsdepartementet; Statens vegvesen
Vegdirektoratet; Jernbaneverket; Kystverket; Avinor

Prosjekt: 2983 Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2005

Prosjektleder: Randi Hjorthol

Kvalitetsansvarlig: Jan Vidar Haukeland

Emneord:

Reisevane; fritid; hytte; båt; intervjuundersøkelse; Norge

Sammenheng:

I den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2005 (RVU 2005) er ca 17 500 personer fra 13 år intervjuet om sine reiseaktiviteter og reisemønstre. Tre av ti daglige reiser er i forbindelse med besøk eller andre fritidsaktiviteter, og de tar rundt en halv time daglig. Mest tid brukes i helgene. Ungdom har flest fritidsreiser. To av fem har tilgang på hytte. Middelaldrende par og deres barn har i størst grad hytte, men barna bruker ikke hytta like mye som foreldrene. Hyttene ligger i gjennomsnitt 14 mil fra boligen. Bosatte i Oslo og Akershus har hytter i høyfjellskommuner og har lengst vei til hytta. En av tre har tilgang på fritidsbåt. De fleste har motor på båten, og det er store motorbåter som brukes mest i sommerhalvåret.

Title: Daily leisure activities, holiday cabins, leisure boats and shopping in Sweden. Norwegian Travel Survey 2005

Author(s): Liva Vågane

TØI report 861/2006

Oslo: 2006-12

31 pages

ISBN 82-480-0692-1 Paper version

ISBN 82-480-0694-8 Electronic version

ISSN 0808-1190

Financed by:

Ministry of Transport and Communications; Norwegian Public Roads Administration; Norwegian National Rail Administration; Norwegian National Coastal Administration; Avinor

Project: 2983 National Travel Survey 2005

Project manager: Randi Hjorthol

Quality manager: Jan Vidar Haukeland

Key words:

Travel behaviour; survey; leisure activity; Norway

Summary:

In the Norwegian Travel Survey 2005 about 17 500 people from 13 years upward have been interviewed. Three out of ten daily trips are related to leisure activities, and they last about half an hour per day. Leisure trips are most time consuming in weekends. The number of leisure trips is highest among young people. Two out of five have access to a holiday home or cabin. The cabin owners are middle-aged with children, but the children do not use the cabin as much as their parents do. Every third person has access to a leisure boat. Most of them have a boat with a motor. The larger boats are used more than the smaller ones

Language of report: Norwegian

Rapporten kan bestilles fra:
Transportøkonomisk institutt, Biblioteket
Gaustadalleen 21, 0349 Oslo
Telefon 22 57 38 00 - www.toi.no

The report can be ordered from:
Institute of Transport Economics, The library
Gaustadalleen 21, NO 0349 Oslo, Norway
Telephone +47 22 57 38 00 - www.toi.no

Forord

Reisevaneundersøkelsen 2005 (RVU 2005) er den femte landsomfattende reisevaneundersøkelsen som er foretatt i Norge. De tidligere undersøkelsene er gjennomført i 1984/85, 1991/92, 1997/98 og 2001. Transportøkonomisk institutt har hatt det faglige ansvaret for alle disse undersøkelsene. I forbindelse med Stortingets behandling av St meld nr 32 (1995-96) ble det vedtatt å gjennomføre en nasjonal reisevaneundersøkelse hvert fjerde år. Formålet med undersøkelsen er å kartlegge befolkningens reiseaktivitet og reisemønstre. Resultatene gir informasjon om alle typer reiser for befolkningen i hele landet og brukes av transportmyndighetene til en lang rekke planleggingsformål.

RVU 2005 er finansiert av Samferdselsdepartementet, Vegdirektoratet, Jernbaneverket, Kystverket og Avinor. Representanter for oppdragsgiverne har deltatt i en referansegruppe som har fulgt arbeidet med planlegging og gjennomføring av undersøkelsen. Vi takker referansegruppen for konstruktive innspill underveis.

RVU 2005 dokumenteres gjennom en nøkkelrapport, og en serie temarapporter. Denne rapporten inngår i denne serien.

Prosjektleder for undersøkelsen har vært Randi Hjorthol. Liva Vågane har skrevet rapporten. Arne Skogli har kontrollert og tilrettelagt datamaterialet. Tove Ekstrøm har hatt ansvar for den endelige utformingen av rapporten. MMI Univero har stått for datainnsamlingen.

Oslo, desember 2006
Transportøkonomisk institutt

Lasse Fridstrøm
instituttssjef

Jan Vidar Haukeland
avdelingsleder

Innhold

1 Innledning	1
2 Dagliglivets fritidsaktiviteter	2
Omfang av daglige fritidsreiser	2
Ungdom har flest fritidsreiser	4
Fritidsreiser i helger og på ettermiddager	6
Transportmiddelbruk på fritidsreisene	6
De som følger barn til fritidsaktiviteter	8
3 Hytter og fritidsboliger	10
To av fem har tilgang på hytte eller fritidsbolig	10
Hyttes beliggenhet	11
Hyttebruk	14
Hyttetur med bil i helgene	16
4 Fritidsbåt	18
En av tre har tilgang på båt	18
Store motorbåter brukes mest i sommerhalvåret	21
5 Handleturer til Sverige	23
Østfoldinger handler oftest i Sverige	23
Svenskehandelen foregår nær grensa	25
Sosial biltur på lørdag	26
6 Oppsummering	27
Referanser	28
Vedlegg – Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2005	29

1 Innledning

Denne rapporten tar for seg ulike aspekt ved fritiden, og ser på noe av det vi gjør utenfor boligen når vi ikke er opptatt med aktiviteter knyttet til arbeid, skole, omsorg for barn eller innkjøp. Her ser vi både på den daglige fritiden, som for de fleste er ettermiddager, kvelder og helger, men også litt på lengre ferier. Noen har mer fri enn andre, og det gjenspeiles i hvordan fritiden brukes.

Kapittel 2 handler om dagliglivets fritidsaktiviteter. Hvor mye tid som brukes, hvem som reiser mest i fritiden, og når disse reisene foregår, er noen av temaene som blir tatt opp. Kapittel 3 dreier seg om eie og bruk av hytter og fritidsboliger. Vi ser på hvem hytteeierne er, hvor hyttene befinner seg, og hvordan de brukes. I kapittel 4 er det et transportmiddel som stort sett bare brukes i fritida, fritidsbåtene, som er i sentrum. Hvem eier båtene, og hvordan brukes de? Kapittel 5 handler om "svenskehandel", dvs. reiser mellom Norge og Sverige der hovedformålet er sagt å være innkjøp.

Tallgrunnlaget er hentet fra den nasjonale reisevaneundersøkelsen (RVU) fra 2005 (se vedlegget eller Denstadli *et al.* (2006) for detaljert beskrivelse av undersøkelsesopplegget). Spørsmål om eie og bruk av hytter og fritidsbåter har ikke vært med i tidligere reisevaneundersøkelser.

2 Dagliglivets fritidsaktiviteter

I følge tidsbruksundersøkelsen, bruker vi i gjennomsnitt drøyt seks og en halv time i døgnet til ulike fritidsaktiviteter. Nesten to av disse timene brukes til sosialt samvær eller på besøk, mens to timer brukes på elektroniske medier. En drøy halvtime brukes på reiser i forbindelse med fritid (Vaage 2002).

Resultater fra reisevaneundersøkelsen kan ikke brukes til å finne ut hvor mye tid man bruker på fritidsaktiviteter. Den gir heller ingen oversikt over fritidsaktiviteter som foregår i hjemmet. Det vi kan bruke den til, er å se hvor mye av fritiden som brukes til reising til og fra slike aktiviteter, og se hvilke grupper som bruker mest tid på det.

Noen må også reise til fritidsaktiviteter som ikke er deres egne aktiviteter. Det gjelder blant annet når barn må følges til sine fritidsaktiviteter. Disse reisene inkluderer vi her ikke i fritidsreisene, fordi vi vanligvis klassifiserer slike reiser som omsorgsreiser. Reiser som har som formål å hente eller bringe barn til og fra fritidsaktiviteter, er omtalt i et eget avsnitt sist i dette kapittelet.

Omfang av daglige fritidsreiser

Det som kjennetegner de daglige fritidsreisene, er at det er stor grad av frihet for den enkelte hvorvidt reisen skal foretas. Fritidsreisene begrenses til perioder når man ikke har forpliktelser knyttet til barn, arbeid eller skole, eller gjøre innkjøp av mat og klær. De fleste vil derfor foregå på ettermiddags- og kveldstid og i helgene, men med unntak av organiserte fritidsaktiviteter, er det også stor valgfrihet i forhold til tidspunktet for reisen.

Til fritidsreisene regner vi her reiser som gjøres for å besøke venner og familie, deltakelse på kultur- eller idrettsarrangement, besøk på restaurant, pub eller lignende, og reiser til ulike organiserte fritidsaktiviteter. I tillegg er noen reiser fritidsaktiviteter i seg selv. Det gjelder først og fremst gang- og sykkelturner, men det kan også gjelde for andre turer der man reiser for turens egen skyld.

En del av reisene kan være en kombinasjon av fritidsaktiviteter og andre typer aktiviteter, ved at man drar f.eks. på besøk eller trening på vei til eller fra arbeid. Skillet mellom hva som er fritidsaktiviteter og ikke, er heller ikke alltid like klart. Innkjøp regnes her ikke med til fritidsaktivitetene, selv om mange vil regne "shopping" som det, og en del besøk kan være mer "pliktige" enn det man regner at de fleste fritidsaktiviteter er.

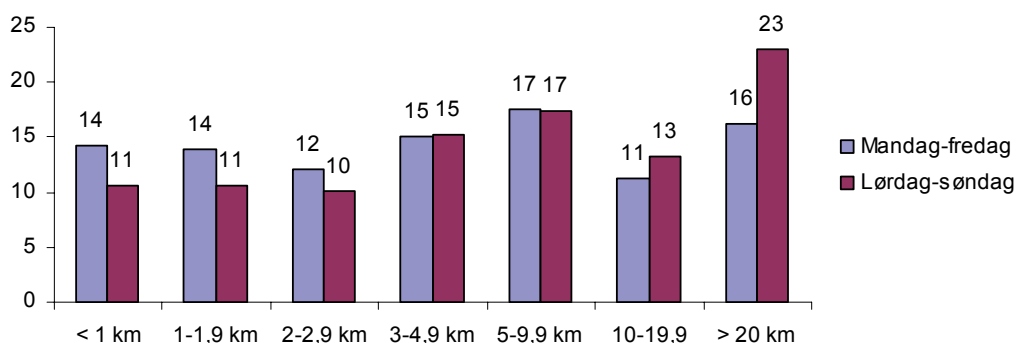
Fritidsreisene utgjør tre av ti reiser. Nesten halvparten av disse reisene er besøksreiser, og de utgjør 13 prosent av alle reiser på en gjennomsnittsdag. En av fem fritidsreiser foregår i forbindelse med ulike organiserte fritidsaktiviteter, og like mange har rekreasjonsformål (tabell 1). Fritids- og besøksreisene utgjør omtrent samme andel av reisene som i tidligere reisevaneundersøkelser.

Tabell 1: Fordeling av fritidsreiser på ulike aktiviteter. Prosent

	Andel av fritidsreiser	Andel av alle reiser
Besøk (privat besøk hos familie, venner, sykebesøk)	43	13
Kino, teater, konsert, utstilling o.l.	4	1
Kafé, restaurant, pub o.l.	8	2
Fotballkamp, sportsarrangement o.l. som tilskuer	2	1
Organiserte fritidsaktiviteter; musikk, idrett, trening, organisasjon	19	6
Gikk/syklet/jogget en tur/skitur/luftet hund	20	6
Båttur/hyttetur/andre ferie-/helgereiser	5	1
Totalt	100	30

TØI rapport 861/2006

Vi foretar i gjennomsnitt én fritidsreise hver dag, og hver reise er i gjennomsnitt 13 kilometer. Reisene er lengre i helgene (15,8 km) enn på ukedagene (11,4 km). Nesten hver fjerde fritidsreise er over to mil i helgene, mot 16 prosent av reisene på ukedager (figur 1). I ukedagene er 40 prosent av reisene kortere enn tre kilometer, sammenlignet med 32 prosent i helgene.

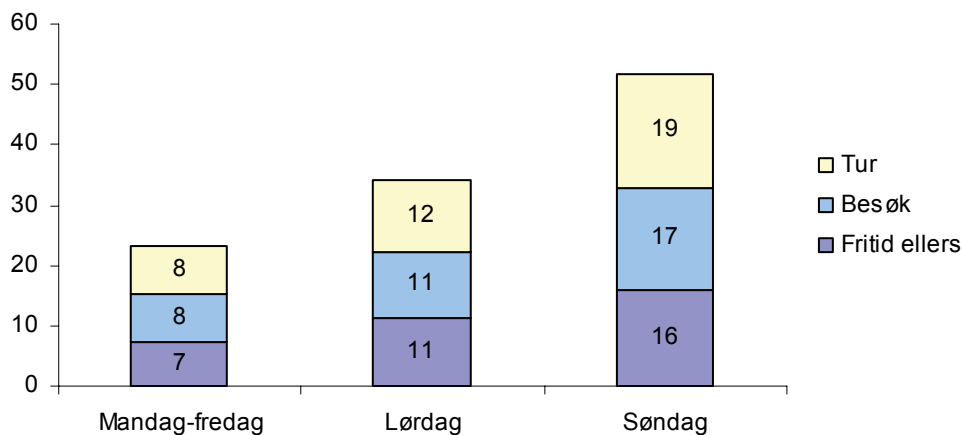
TØI rapport 861/2006

Figur 1: Fritidsreiser etter reiselengde og ukedag. Prosent

En halv time om dagen

I løpet av en gjennomsnittsdag bruker man rundt 70 minutter på å reise. Omtrent en halv time av dette brukes på fritidsreiser. Ti minutter brukes på besøksreiser, ti minutter på gang- eller sykkelreiser (eller jogge, gå på ski eller luften hund), og ti minutter på reiser til andre fritidsaktiviteter. Fordelingen mellom besøksreiser, turer og andre fritidsreiser er den samme hele uka, men tiden som brukes til reiser i tilknytning til fritidsaktiviteter mer enn dobles på søndager i forhold til hverdager (figur 2).

Til tross for at organiserte fritidsaktiviteter for det meste foregår på ukedagene, øker også tiden som brukes til reiser til organiserte fritidsaktiviteter i helgene. Trolig er det fordi man reiser lenger enn på hverdage, f.eks. for å spille kamp.

TØI rapport 861/2006

Figur 2: Gjennomsnittlig tid som brukes til ulike typer fritidsreiser etter ukedag. Minutter

Ungdom har flest fritidsreiser

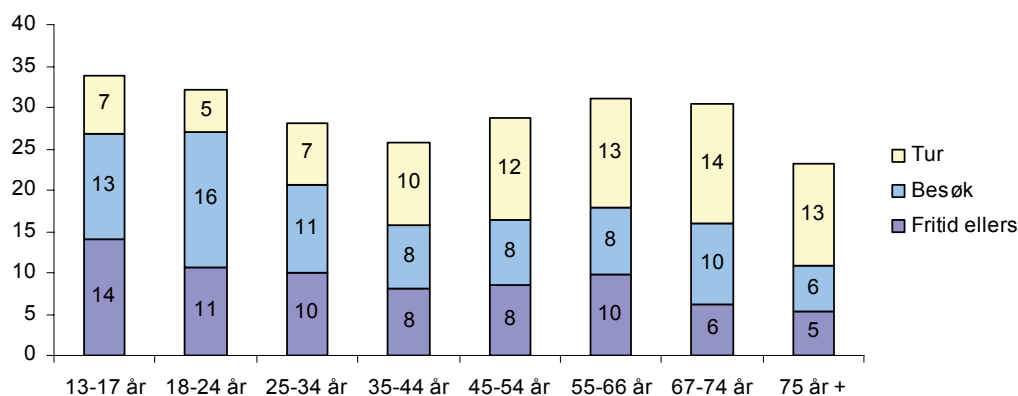
Nesten halvparten av befolkningen over 13 år har hatt minst en fritidsreise på registreringsdagen (tabell 2). En av fire har foretatt minst en besøksreise, 15 prosent har gått/syklet tur, mens en av ti har foretatt en reise i forbindelse med organiserte fritidsaktiviteter. Hva man bruker fritiden til, og hvor mye fritid man har, varierer mellom ulike grupper. Kvinner drar litt mer på besøk, og går mer tur enn menn. Mer enn to av tre av ungdom under 18 år har hatt en fritidsreise, og det er de som går mest på besøk. De har også mange reiser til kulturelle tilbud og fornøyelser og organiserte fritidsaktiviteter. De eldste går mest tur, en av fem over pensjonsalder har gjort det på registreringsdagen, men i alt har bare en av tre over 75 år foretatt en fritidsreise. Kulturtilbudet og utelivet er best utbygd i storbyene, og derfor er slike reiser mest vanlige her. I Oslo har 12 prosent foretatt en reise til et kulturtilbud eller et spisested. Utover det er det små forskjeller i forhold til hvor man bor.

Tabell 2: Andel som har foretatt ulike typer fritidsreiser på registreringsdagen etter kjønn, alder og bosted. Prosent

	Besøk	Kultur/ fornøyelse ¹	Organisert fritid	Tur	Alle typer fritidsreiser
Alle	23	7	10	15	48
Kjønn					
Mann	22	8	10	14	47
Kvinne	25	7	10	16	49
Alder					
13-17 år	40	10	23	11	69
18-24 år	36	14	12	10	58
25-34 år	25	10	11	12	48
35-44 år	20	8	10	15	46
45-54 år	19	5	7	17	43
55-66 år	19	5	8	17	45
67-74 år	20	5	6	19	45
75 år og eldre	13	4	5	18	36
Bosted					
Oslo	22	12	9	14	48
Omegn til Oslo	20	7	10	16	47
Bergen/Trondheim/Stavanger	24	10	12	13	51
Omegn til Brg/Trd/Stv	24	5	10	15	47
Resterende seks største byer	24	7	10	16	50
Mindre byer	24	7	10	16	49
Resten av landet	23	6	9	15	46

TØI rapport 861/2006

Det er også aldersforskjeller om vi ser på hvor mye tid som brukes til reiser i forbindelse med fritidsaktiviteter (figur 3). De over 75 år bruker minst tid totalt (24 minutter), mens de under 18 år bruker mest tid (34 minutter). Personer i alderen 35-44 år bruker lite tid. Det kan skyldes at mye av tiden deres er bundet opp til arbeid og/eller omsorg for barn. Andelen av tida som brukes til å gå tur øker med alder. De eldste bruker nesten et kvarter om dagen på å gå/sykle tur, mens 18-24-åringene bare bruker fem minutter.

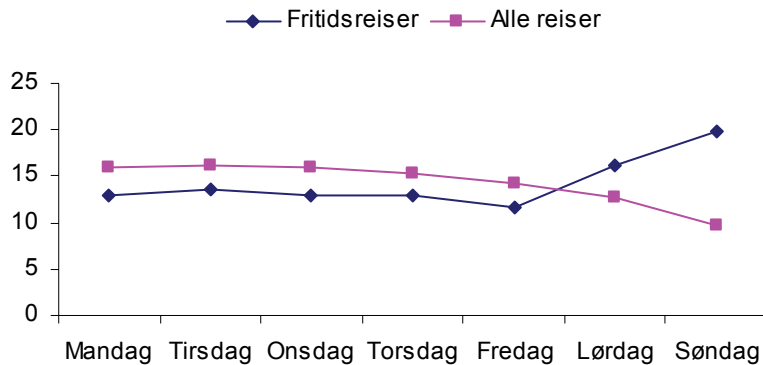
TØI rapport 861/2006

Figur 3: Tid brukt til reiser i forbindelse med fritidsaktiviteter etter alder. Minutter

¹ Publikum ved kultur- eller idrettsarrangement, besøk på pub, kafé eller restaurant

Fritidsreiser i helger og på ettermiddager

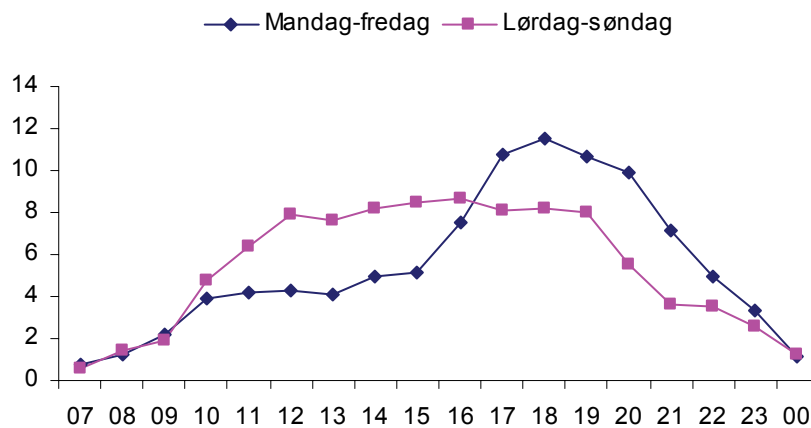
Fritidsreisene må foregå når man har fri fra ulike forpliktelser. Det innebærer at for en stor del av befolkningen begrenses fritidsaktivitetene til ettermiddager, kvelder og helger. Den generelle reiseaktiviteten reduseres i helga i forhold til i resten av uka, mens antallet fritidsreiser øker i helga (figur 4). Bare en av ti reiser foregår på søndager, men en av fem fritidsreiser.

TØI rapport 861/2006

Figur 4: Reisene fordelt på ukedager. Prosent.

Fritidsreisene på hverdager foregår for det meste om ettermiddagen, selv om også mange skjer på formiddagen (figur 5). I helga er reisene mer spredt utover døgnet. Det vanligste starttidspunktet mandag-fredag er mellom kl 18 og 19, lørdager mellom kl 16 og 17 og søndager mellom kl 15 og 16.

TØI rapport 861/2006

Figur 5: Fritidsreisene etter starttidspunkt og ukedag. Prosent

Transportmiddelbruk på fritidsreisene

En av tre fritidsreiser foregår til fots (tabell 3). Andelen som reiser som bilfører er 38 prosent. Dette er lavere enn for andre typer reiser. Transportmiddelbruken på fritidsreisene varierer etter hva som er formålet med reisen. Andelen som reiser kollektivt, er høyest på reiser i forbindelse med fornøyelse og kulturaktiviteter. Mange går også på slike reiser. Bosatte i Oslo står for 22 prosent av reisene til

kulturaktiviteter (og 12 prosent av utvalget), og det kan være forklaringen på at så mange går og reiser kollektivt.

Tabell 3: Transportmiddelbruk på reiser i tilknytning til fritidsaktiviteter etter aktivitet. Prosent

	Til fots	Sykkel	Bilfører	Bilpassasjer	Kollektivt	Annet	Sum
Besøk	20	5	47	20	6	2	100
Kultur/fornøyelse	30	4	31	21	14	-	100
Organisert	17	9	48	19	6	2	100
Tur	79	7	9	4	1	1	100
Annen fritid	7	3	51	25	7	8	100
Alle fritidsreiser	32	6	38	17	6	2	100

TØI rapport 861/2006

Transportmiddelbruken på fritidsreisene viser store kjønnsforskjeller (tabell 4). Nesten halvparten av reisene gjennomført av menn foregår som bilfører, mens bare tre av ti av kvinners reiser. Kvinnene er heller bilpassasjerer, på en av fire reiser, mot en av ti blant mennene. I tillegg går kvinner noe mer enn menn. De yngste bruker mest sykkel og er mest bilpassasjer, mens de over 75 år går på fire av ti reiser. Aldersgruppen 35-44 år kjører mest bil. De som bor i Oslo går mest og reiser mest kollektivt.

Tabell 4: Transportmiddelbruk på reiser i tilknytning til fritidsaktiviteter etter kjønn, alder og bosted. Prosent

	Til fots	Sykkel	Bilfører	Bilpassasjer	Kollektivt	Annet	Sum
Alle	32	6	38	17	6	2	100
<i>Kjønn</i>							
Mann	29	7	46	11	6	2	100
Kvinne	34	5	30	23	7	1	100
<i>Alder</i>							
13-17 år	34	17	1	37	7	4	100
18-24 år	30	6	31	20	12	1	100
25-34 år	31	4	45	11	7	1	100
35-44 år	26	5	50	12	4	2	100
45-54 år	32	4	48	11	4	1	100
55-66 år	33	2	45	14	4	1	100
67-74 år	35	3	43	14	5	-	100
75 år og eldre	40	3	33	16	7	1	100
<i>Bosted</i>							
Oslo	40	7	23	12	17	1	100
Omegn til Oslo	30	4	40	17	7	2	100
Bergen/Trondheim/Stavanger	36	6	31	17	9	1	100
Omegn til Brg/Trd/Stv	29	8	38	21	3	1	100
Resterende seks største byer	30	6	38	18	6	2	100
Mindre byer	30	6	42	17	4	2	100
Resten av landet	30	5	43	18	2	2	100

TØI rapport 861/2006

De som følger barn til fritidsaktiviteter

Fritidsaktiviteter genererer også reiser for andre enn de som deltar i aktivitetene. Mange barn må følges til og fra ulike fritidsaktiviteter, enten på regelmessig basis, f.eks. til korøvelse eller fotballtrening, eller til et spesielt arrangement, som f.eks. turnering eller stevne. Slike reiser utgjør bare 1,4 prosent av alle reiser, men det er vanligvis foreldrene til barna som kjører dem. Derfor er disse reisene skjevt fordelt i befolkningen.

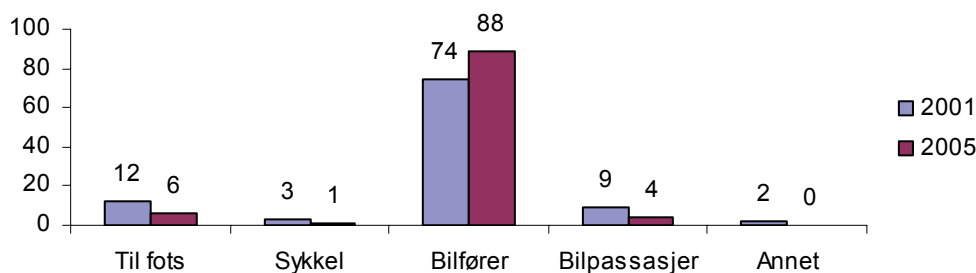
Tabell 5 viser noen av de gruppene som står for de fleste av denne typen reiser. De som har barn under 18 år gjennomfører 91 prosent av reisene, men utgjør 34 prosent av befolkningen. Mer enn halvparten av reisene er det personer i alderen 35-44 år som står for. Det er stort sett de som har barn. Kvinner gjennomfører tre av fem slike reiser.

Tabell 5: Utvalgte befolkningsgruppers andel av reiser i tilknytning til å hente/bringe barn til fritidsaktiviteter. Prosent

	Andel av reisene	Andel av utvalget
Aldersgruppen 35-44 år	53	17
Kvinne	61	51
Kvinne 35-44 år	35	9
Har barn under 7 år	30	15
Har barn 7-12 år	59	14
Har barn 13-18 år	51	14
Har barn under 18 år	91	34
Yrkesaktiv heltid	64	50

TØI rapport 861/2006

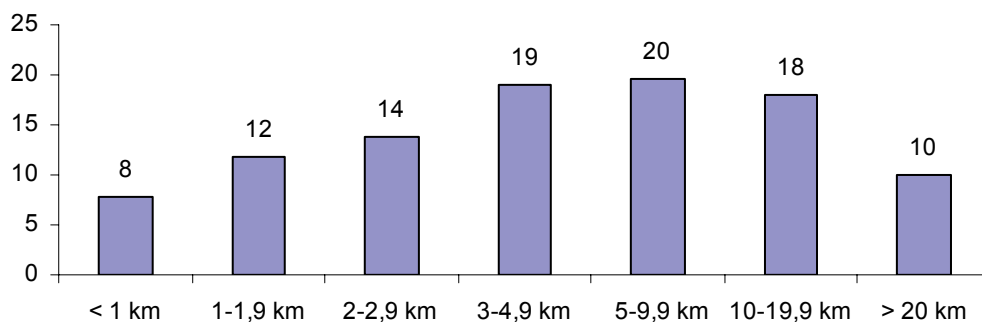
Bilen er det viktigste transportmiddelet på alle typer følge- og omsorgsreiser, og aller viktigst på reiser som består i å følge/hente barn til fritidsaktiviteter. Hele syv av åtte av disse reisene foregår som bilfører (figur 6). Slike reiser vil naturlig være lengre enn reisene til skole eller barnehage, siden aktivitetene ikke alltid foregår i nabolaget. Da vil det i mange tilfeller være nødvendig å bruke bil. Det faktum at stedet der aktiviteten foregår ligger langt unna, kan være hovedårsaken til at barna kjøres, hadde det vært nærmere, kunne de eldste barna kommet seg dit på egen hånd. Andel av reisene som foregår med bil, har økt mye siden 2001, på bekostning av alle andre transportmidler.

TØI rapport 861/2006

Figur 6: Transportmiddelbruk på reiser som består i å følge barn til fritidsaktiviteter. 2001 og 2005. Prosent

Den gjennomsnittlige reiselengden på disse reisene er 8,3 kilometer. Det er samme nivå som i 2001. En av fem reiser er under to kilometer, mens nesten halvparten av reisene er fem kilometer eller lengre (figur 7). Dette viser at man er avhengig av bil på mange av disse reisene.

TØI rapport 861/2006

Figur 7: Reiselengde på reiser som består i å følge barn til fritidsaktiviteter. Prosent

3 Hytter og fritidsboliger

Ordet "hytte" kommer fra tysk og betyr egentlig "lite, fattigslig (tre)hus". Hyttebegrepet brukes i dag om de fleste enkeltstående bygninger i Norge som brukes som fritidsbolig, selv om hyttebetegnelsen kan være misvisende. Mange av hyttene er av høy standard, med varmekabler i oppkjørselen og alle mulige bekvemmeligheter og tekniske innretninger. Noen hytter er mer i tråd med den opprinnelige betydningen av ordet, ligger langt fra nærmeste bilvei, og har kanskje ikke engang innlagt strøm og vann.

En hytte brukes ikke hele tiden, derfor kan flere familier dele på en hytte. Det vil variere hvilke muligheter man har for å bruke en hytte man ikke selv eier, noen disponerer en hytte som de kan bruke når de vil, mens andre må planlegge og samordne hyttebruken sin med andre.

Når man skal på hytta, er man vanligvis flere som reiser sammen, og man har med seg bagasje. I tillegg ligger de aller fleste hytter i områder der det ikke finnes noe kollektivtilbud. Dette betyr at man er avhengig av bil. Hyttene brukes mest i helger og ferier. Dette genererer mange reiser, og kan bidra til å skape trafikkaos inn og ut av de største byene i helgene.

To av fem har tilgang på hytte eller fritidsbolig

To av fem bor i en husholdning som eier eller disponerer hytte eller fritidsbolig i Norge eller i utlandet. Tre av fire av disse eier hytta (tabell 6). Andelen som har tilgang på hytte eller fritidsbolig, er høyest i Oslo og Akershus og i Trøndelag

Det er de etablerte som har hytte. Nesten halvparten i alderen 55-66 år har hytte. Vi ser også at de aller yngste, altså deres barn, har god tilgang på hytte. En av tre i alderen 18-34 år har tilgang på hytte, og andelen som eier er lavest i alderen 25-34 år. Mange av disse disponerer hytta til sine foreldre eller svigerforeldre. Andelen over 75 år som har hytte, er lav, og det skyldes nok at de har solgt den hytta de eventuelt hadde, eller overlatt den til sine barn fordi de ikke har mulighet til å bruke eller vedlikeholde den. En annen forklaring kan være at det er mer vanlig å skaffe seg hytte nå enn det var da disse var i etableringsfasen.

Ikke alle har råd til å ha hytte. Andel som har tilgang på hytte, øker med inntekt. Halvparten av dem som har inntekt over 600.000 kr, har hytte, mens bare rundt en av fire med husholdningsinntekt under 300.000 kr har. Andel der husholdningen selv eier hytta, øker også med inntekt.

Tabell 6: Andel der husholdningen eier eller disponerer hytte eller fritidsbolig og andel av disse som eier etter alder, landsdel, familietype og inntekt. Prosent

	Eier eller disponerer hytte	Andel som eier hytta
Alle	40	77
<i>Alder</i>		
13-17 år	44	90
18-24 år	32	61
25-34 år	32	48
35-44 år	39	66
45-54 år	45	83
55-66 år	48	93
67-74 år	42	95
75 år og eldre	30	82
<i>Landsdel</i>		
Oslo/Akershus	44	77
Hedmark/Oppland	40	79
Sør-Østlandet	37	75
Agder og Rogaland	35	77
Vestlandet	37	76
Trøndelag	45	78
Nord-Norge	42	82
<i>Familietype</i>		
Enslig	24	67
Enslig med barn	29	59
Par uten barn	45	86
Par med barn	45	72
Flere voksne	32	64
<i>Husholdningsinntekt</i>		
Under kr 150.000	19	51
Kr 150.000-299.999	26	67
Kr 300.000-449.999	35	76
Kr 450.000-599.999	41	75
Kr 600.000-749.999	48	76
Kr 750.000 og over	56	82

TØI rapport 861/2006

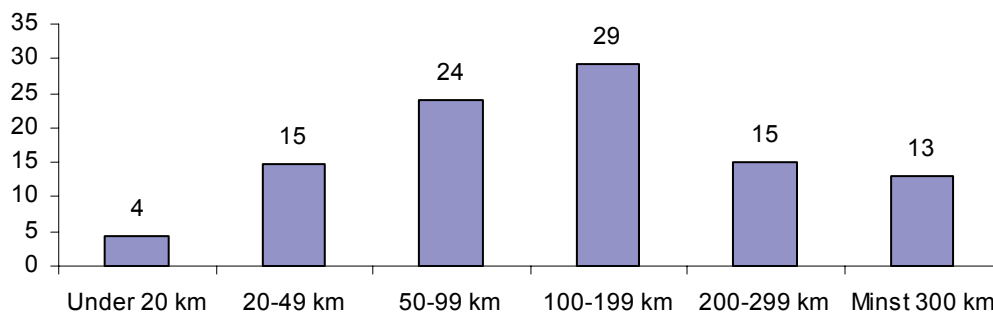
Hyttas beliggenhet

Avstand fra boligen til hytta

De fleste hytter ligger slik til at man kan reise fram og tilbake på en helg, men noen har hytte lenger unna der de bor, enten fordi området hytta ligger i er spesielt attraktivt, eller man har en eller annen tilknytning til området.

Rundt en av fem har mindre enn fire mil til hyttekommunen² (figur 8). 13 prosent har hytte som ligger i en kommune minst 30 mil unna. Gjennomsnittet (blant de som har mindre enn 500 kilometer reisevei) er 137 km, altså rundt to timers reise.

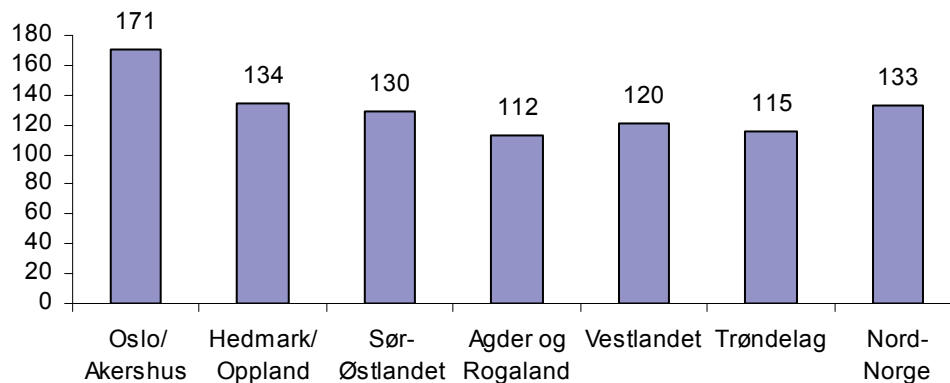
² For å måle avstanden fra boligen til hytta er det beregnet avstand langs vei mellom sentrum av bostedskommunen og hyttekommunen. Den vil bare være omtrentlig fordi hytta (og boligen) vanligvis ligger utenfor kommunesenteret.

TØI rapport 861/2006

Figur 8: Avstand fra bostedskommune til hyttekommune. Prosent

De som bor i Oslo og Akershus, reiser lengst for å komme til hytta (figur 9). Dette henger sammen med at mange har hytte i høyfjellsområder, og at det er begrenset med hytteområder i umiddelbar nærhet. Egder og rogalendinger har kortest vei til hytta. De har kort vei til mange populære hytteområder, både ved sjøen og på fjellet.

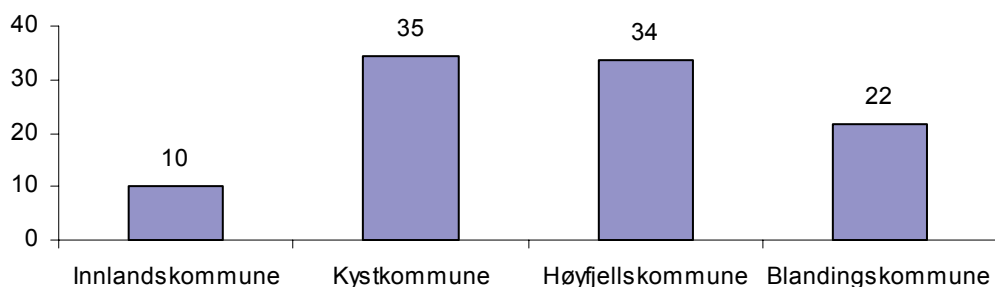

TØI rapport 861/2006

Figur 9: Gjennomsnittlig avstand fra bostedskommune til hyttekommune etter landsdel. De som har mindre enn 500 kilometer reisevei. Kilometer

Hytte på fjellet eller ved sjøen

Mange har hytte for å ha bedre mulighet til å drive friluftsliv og oppleve naturen enn ved bostedet. Derfor har mange hytte "ved sjøen" eller "på fjellet" der mulighetene for båtliv, bading, turgåing og skisport og andre vinteraktiviteter er størst. De som har tilgang på hytte, trener blant annet mer på langrennsski enn andre (Vaage 2004). For å gruppere hyttene etter hvilken type område de ligger i, deler vi inn kommunene etter om de har et område som er over 1000 moh. i kommunen, og om de har grense til sjøen. Blandingskommunene har begge deler, og innlandskommunene ingen av delene. Dette er bare en indikasjon på hvilken type område hytta ligger i. En hytte i en stor kommune som grenser til sjøen, kan ligge langt fra sjøen, og hytter i såkalte høyfjellskommuner kan ligge i mer lavtliggende områder. Vi ser av figur 10 at flertallet av hyttene, syv av ti, ligger i rene kyst- eller høyfjellskommuner. Kun en av ti hytter ligger i kommuner som verken har høyfjell eller sjø.

TØI rapport 861/2006

Figur 10: Hytter og fritidsboliger etter type kommune. Prosent

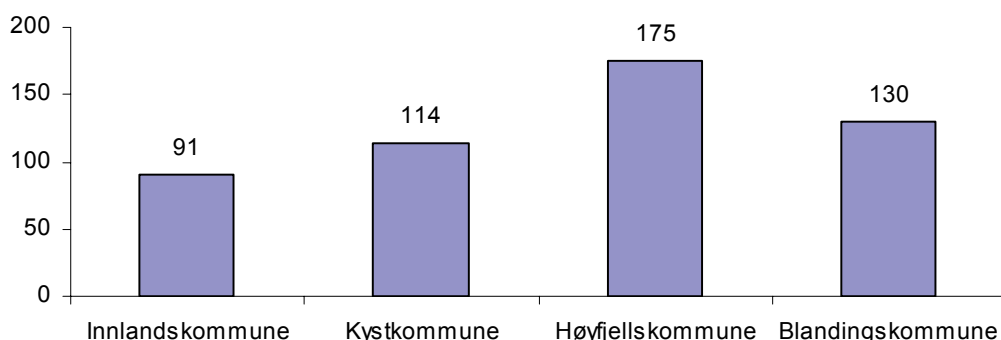
Mer enn to av tre har hytte innenfor 20 mil fra bostedet. Hvor hytta ligger vil derfor i variere etter hvor i Norge man bor. Bosatte i vestlandsfylkene og i Nord-Norge har oftest hytter i kommuner som har både fjell og sjø, og to av tre av de som bor i Hedmark og Oppland har hytta på fjellet (tabell 7). De som bor på Østlandet har hytter både på fjellet og ved sjøen, men fjellet er mest populært. I Trøndelag, Agderfylkene og Rogaland har rundt halvparten hytte i rene kystkommuner.

Tabell 7: Type kommune hytta ligger i etter hvilken landsdel man bor i. Prosent

	Innlands-kommune	Kyst-kommune	Høyfjells-kommune	Blandings-kommune	Sum
Oslo/Akershus	15	37	43	5	100
Hedmark/Oppland	22	9	66	3	100
Sør-Østlandet	17	34	47	2	100
Agder og Rogaland	12	51	22	15	100
Vestlandet	1	31	14	54	100
Trøndelag	-	48	37	15	100
Nord-Norge	-	24	5	70	100

TØI rapport 861/2006

Det er de som har hytte i høyfjellskommuner som må reise lengst (figur 11). 31 prosent av disse er bosatt i Oslo og Akershus. De som har hytte i innlandskommuner, har hytta i gjennomsnitt ni mil fra boligen.

TØI rapport 861/2006

Figur 11: Gjennomsnittlig avstand fra bostedskommune til hyttekommune etter type hyttekommune. De som har mindre enn 500 kilometer reisevei. Kilometer

Hytte eller fritidsbolig i utlandet

Reisevaneundersøkelsen 2005 gir egentlig ingen god oversikt over hvor mange som eier eller disponerer hytter eller fritidsboliger utenlands. Grunnen er at man skal oppgi den hytta eller fritidsboligen man bruker mest. Dermed kan vi regne med at andelen som har hytte eller fritidsbolig utenlands underestimeres, fordi mange av dem også har en hytte i Norge som de bruker oftere.

To prosent svarer at de eier eller disponerer fritidsbolig i utlandet. Dette utgjør fire prosent av dem som eier eller disponerer hytte eller fritidsbolig. Halvparten av disse fritidsboligene ligger i Sverige, en av fire er i Spania.

Hyttebruk

Rundt halvparten av de som har tilgang på hytte, har brukt den siste måned (tabell 8). I gjennomsnitt er man på hytta 1,2 ganger i måneden, eller 14 ganger i løpet av ett år. Hytter i kystkommuner brukes mest, og hytter i høyfjellskommuner brukes minst. Det henger blant annet sammen med at ikke alle fjellhytter kan brukes hele året. De som bor i Oslo og Akershus, bruker hytta minst, mens hyttebruken er høy i Nord-Norge. Godt voksne og par uten (hjemmeboende) barn bruker hytta mest. Til tross for at andelen i de yngste aldersgruppene som har tilgang på hytte er høy, bruker de ikke hytta like mye som andre. Det tyder på at voksne par bruker hytta mest når eventuelle barn klarer seg på egen hånd. De som har lavest inntekt, har vært minst på hytta. De som bare disponerer hytta, bruker den mindre enn dem som selv eier den.

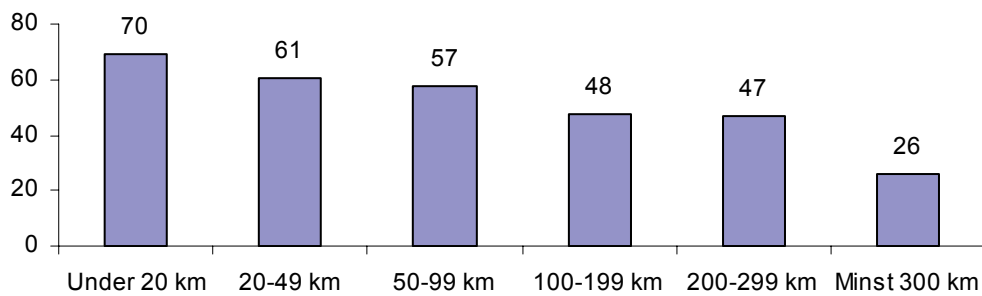
Disse tallene gjelder for den hytta man bruker mest. Noen kan også ha vært på andre hytter de disponerer i løpet av siste måned. Derfor gir dette ikke en fullstendig oversikt over folks hyttebruk.

Tabell 8: Gjennomsnittlig antall ganger på hytta i løpet av ett år og andel som har vært der siste måned etter type hyttekommune, alder, landsdel, familietype, inntekt og tilgang på hytta. De som eier eller disponerer hytte. Antall og prosent

	Antall ganger på hytta på ett år	Andel som har vært på hytta
Alle	14	52
<i>Type hyttekommune</i>		
Innlandskommune	16	55
Kystkommune	18	55
Høyfjellskommune	11	50
Blandingkommune	14	50
<i>Alder</i>		
13-17 år	8	39
18-24 år	7	33
25-34 år	10	42
35-44 år	14	51
45-54 år	17	59
55-66 år	20	63
67-74 år	16	59
75 år og eldre	17	50
<i>Landsdel</i>		
Oslo/Akershus	11	46
Hedmark/Oppland	14	52
Sør-Østlandet	16	52
Agder og Rogaland	17	54
Vestlandet	16	52
Trøndelag	16	55
Nord-Norge	19	57
<i>Familietype</i>		
Enslig	11	40
Enslig med barn	11	45
Par uten barn	19	61
Par med barn	16	53
Flere voksne	7	36
<i>Husholdningsinntekt</i>		
Under kr 150.000	10	35
Kr 150.000-299.999	14	50
Kr 300.000-449.999	14	52
Kr 450.000-599.999	18	58
Kr 600.000-749.999	16	55
Kr 750.000 og over	16	55
<i>Eier eller disponerer hytta</i>		
Eier	17	56
Disponerer	7	35

TØI rapport 861/2006

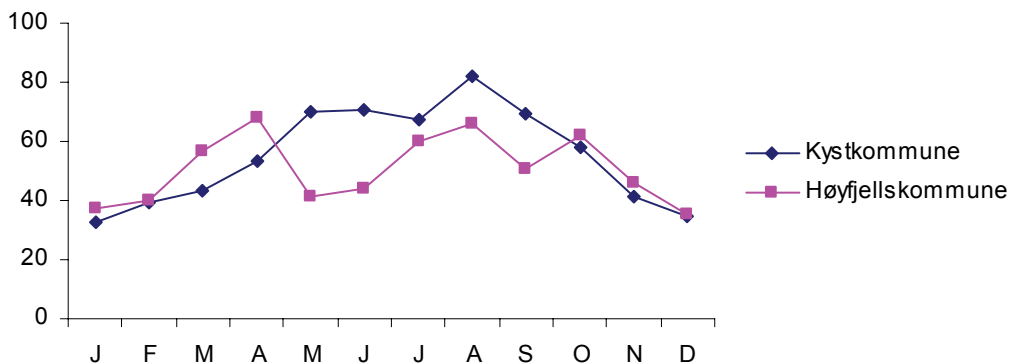
Bruken av hytta henger også sammen med hvor den ligger i forhold til bostedet (figur 12). Jo kortere det er, dess enklere er det å reise dit for bare en kort periode. Hele 70 prosent av dem som har mindre enn to mil mellom bostedskommune og hyttekommune, har brukt hytta i løpet av siste måned. Halvparten av dem som har mellom 10 og 30 mil til hytta, har vært der siste måned, mens bare en av fire med mer enn 30 mil til hytta har vært der.

TØI rapport 861/2006

Figur 12: Andel som har vært på hytta siste måned etter avstand fra bostedskommune til hyttekommune. Prosent.

Hvor hytta ligger har betydning for hvor mye den brukes. Hytter på fjellet vil brukes mer når det er snø enn andre hytter, men samtidig kan mange av dem være vanskelig tilgjengelig deler av året. De som har hytte i høyfjellskommuner, bruker hytta mest rundt påsketider og på høsten (figur 13). Hyttene i høyfjellskommunene er relativt lite brukt på forsommeren, fordi det da kan være dårlig skiføre, og samtidig for mye snø til å drive med andre aktiviteter. Bruken av hyttene ved kysten er høyest fra mai til september. Hele 82 prosent av de som har hytte i en kystkommune, svarer i august at de har brukt den i løpet av den siste måneden.

TØI rapport 861/2006

Figur 13: Andel som har vært på hytta siste 30 dager etter intervjumåned og hvor hytta ligger. Utvalgte typer hyttekommuner. Prosent

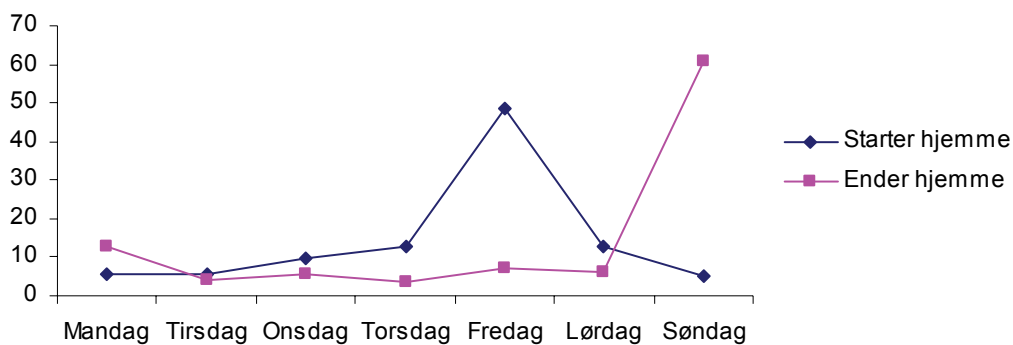
Hyttetur med bil i helgene

I reisevaneundersøkelsen er det ikke stilt spørsmål om hvordan og når man vanligvis reiser til hytta. Alle er derimot blitt spurt om reiser over ti mil siste måned, og ut fra disse har vi valgt ut reiser som vi antar kan være reiser til hytta.

Reiser fra bostedskommunen til hyttekommunen (som ikke er bostedskommune), eller omvendt, med formål ferie/fritid, gjennomført av personer som har vært på hytta minst en gang siste måned, definerer vi her som hytteturer. Dette vil da bare gjelde for de som har hytte i en viss avstand fra boligen, siden disse reisene siste måned i utgangspunktet skal være minst ti mil. Disse reisene kan også inkludere andre typer ferie- og fritidsreiser, men vi antar at de fleste går til hytta.

Bilen brukes på nesten alle disse reisene. 97 prosent av reisene foregår som bilfører eller bilpassasjer. Bare 17 prosent av bilførerne er alene i bilen, og i gjennomsnitt er det 2.4 personer i bilen.

Hytteturer er en typisk helgeaktivitet. Skiller vi reisene som starter hjemme fra de som ender hjemme, ser vi dette tydelig (figur 14). Omtrent halvparten (49 prosent) av reisene som starter hjemme, foregår på fredager, mens 61 prosent av de som ender hjemme, skjer på søndager. Dette viser at det i stor grad er helgeutfart, og at mange av helgene utvides. Det ser ut til å være større fleksibilitet i hvilken ukedag man reiser til hytta i forhold til hvilken ukedag man drar hjem.

TØI rapport 861/2006

Figur 14: "Hytteturer" etter startsted og ukedag. Prosent

4 Fritidsbåt

Mindre båter brukes stort sett bare i fritiden. Noen må bruke båt i sitt arbeid, og noen få trenger privat båt for å møte andre og få tilgang på tjenester. En del kjører speedbåt for å nyte fart og spenning, noen nyter stillheten i en robåt. Mange bruker båt for å dra på tur til steder man ikke kan nå med andre transportmidler, noen bruker båten først og fremst for å fiske, mens den for andre er en flyttbar hytte.

Det finnes ingen eksakte tall på hvor mange fritidsbåter det er i Norge, for alle er ikke registrert. I Redningsselskapets sikkerhets- og småbåtregister (www.rssr.no) er det rundt 250 000 båter fordelt på ca. 200 000 eiere. Det varierer hvilke typer båter som inkluderes blant "fritidsbåter", men ulike estimater sier at det i Norge er et sted mellom 400 000 og 850 000 fritidsbåter, og at antallet øker stadig.

En av tre har tilgang på båt

En av tre bor i en husholdning som eier eller disponerer småbåt eller fritidsbåt. Det er flere menn enn kvinner som har tilgang på båt (tabell 9). Som for hytter og fritidsboliger, er det ungdom og middelaldrende som i størst grad har båt, det vil si barn og deres foreldre. Husholdningsinntekt er avgjørende – andelen som har båt stiger med økende inntekt.

Bare 15 prosent av dem som bor alene, har båt, mot mer enn en av tre som lever i parforhold. Vestlendinger og de som bor i Nord-Norge har oftere båt enn andre. I Hedmark og Oppland er andelen som har båt lavest. En av tre som bor i kommuner med grense mot sjøen, har båt, mot en av fire i andre kommuner. Vi vet ikke hvor båten befinner seg, den kan ligge i hagen, ved en marina i nærheten, eller det kan være en båt som tilhører hytta. Halvparten av dem som har tilgang på hytte i Norge, har båt, mot bare en av fire blant dem som ikke har hytte. Dette tyder på at mange har båt i tilknytning til hytta, at de har god inntekt og dermed råd til både hytte og båt, eller det kan være indikasjon på at det er de samme som prioriterer og har interesse for hytte- og båtliv.

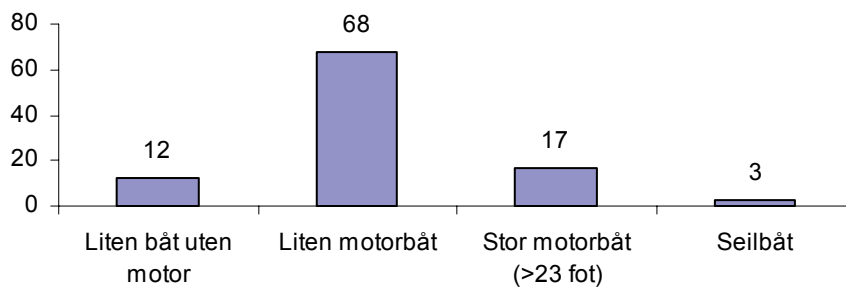
Tabell 9: Andel som eier eller disponerer småbåt/fritidsbåt etter kjønn, alder, familietype, inntekt, landsdel, kommunetype og tilgang på hytte. Prosent

	Eier eller disponerer båt
Alle	31
<i>Kjønn</i>	
Mann	35
Kvinne	28
<i>Alder</i>	
13-17 år	38
18-24 år	23
25-34 år	25
35-44 år	32
45-54 år	37
55-66 år	38
67-74 år	33
75 år og eldre	20
<i>Familietype</i>	
Enslig	15
Enslig med barn	21
Par uten barn	36
Par med barn	37
Flere voksne	24
<i>Husholdningsinntekt</i>	
Under kr 150.000	14
Kr 150.000-299.999	20
Kr 300.000-449.999	28
Kr 450.000-599.999	35
Kr 600.000-749.999	37
Kr 750.000 og over	44
<i>Landsdel</i>	
Oslo/Akershus	24
Hedmark/Oppland	22
Sør-Østlandet	31
Agder og Rogaland	35
Vestlandet	38
Trøndelag	30
Nord-Norge	39
<i>Kystkommune</i>	
Ikke kystkommune	25
Kystkommune	33
<i>Eier/disponerer hytte i Norge</i>	
Ja	48
Nei	21

TØI rapport 861/2006

De fleste har motor på båten

En fritidsbåt kan være alt fra en liten pram, til en plastbåt med tre sengeplasser, eller en stor seilbåt i millionklassen. Bare 12 prosent har båt uten motor. To av tre har en motorbåt på under 23 fot (figur 15). Kun tre prosent har seilbåt.

TØI rapport 861/2006

Figur 15: Båter etter type. Prosent

Andelen som har båt uten motor, er høyest blant de aller eldste og de som bor i innlandet (tabell 10). Stor motorbåt er vanligst blant de som bor i kystkommuner. Større motorbåter og seilbåter er vanligere blant de som har hytte enn de som ikke har. Mange av disse bruker trolig båten i helger og ferier i stedet for hytte. Andelen som har stor motorbåt, øker med inntekt, mens andelen med båt uten motor synker.

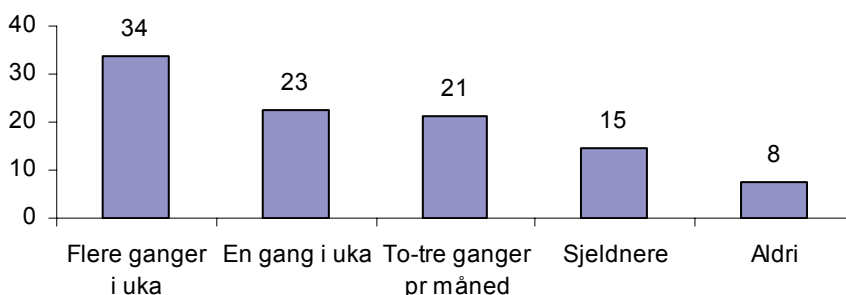
Tabell 10: Båttype etter kjønn, alder, landsdel, kommunetype, inntekt og tilgang på hytte. Prosent

	Liten båt uten motor	Liten motorbåt	Stor motorbåt (>23 fot)	Seilbåt	Sum
Alle	12	68	17	3	100
Kjønn					
Mann	12	69	16	3	100
Kvinne	13	67	17	3	100
Alder					
13-17 år	10	70	17	3	100
18-24 år	9	71	15	5	100
25-34 år	11	71	14	4	100
35-44 år	9	71	17	3	100
45-54 år	12	68	17	2	100
55-66 år	15	63	20	2	100
67-74 år	14	66	17	3	100
75 år og eldre	23	68	9	0	100
Landsdel					
Oslo/Akershus	12	67	15	6	100
Hedmark/Oppland	29	67	3	1	100
Sør-Østlandet	9	67	20	4	100
Agder og Rogaland	9	69	20	2	100
Vestlandet	13	65	21	1	100
Trøndelag	15	73	9	3	100
Nord-Norge	12	72	15	1	100
Kystkommune					
Ikke kystkommune	21	69	9	1	100
Kystkommune	10	68	18	3	100
Husholdningsinntekt					
Under kr 150.000	18	70	10	2	100
Kr 150.000-299.999	17	68	13	2	100
Kr 300.000-449.999	15	70	13	2	100
Kr 450.000-599.999	12	69	17	1	100
Kr 600.000-749.999	12	68	18	2	100
Kr 750.000 og over	10	66	19	5	100
Eier/disponerer hytte i Norge					
Ja	13	72	13	2	100
Nei	12	62	21	4	100

TØI rapport 861/2006

Store motorbåter brukes mest i sommerhalvåret

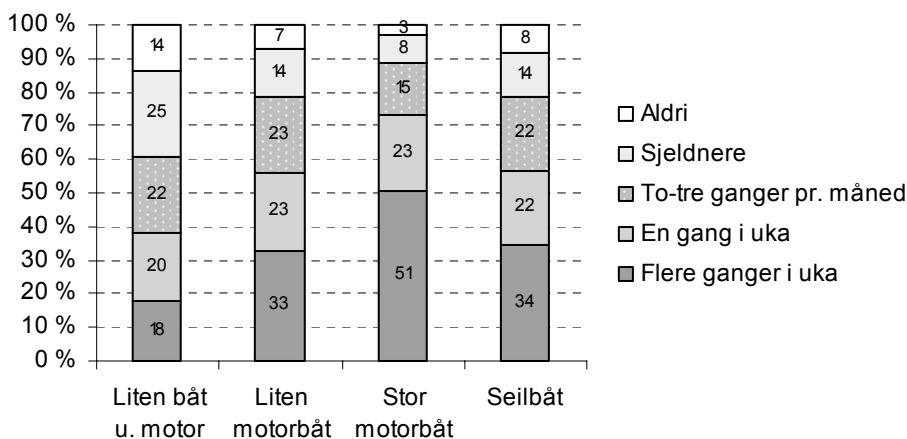
En av tre bruker båten flere ganger i uka i sommerhalvåret (figur 16). Hele 23 prosent bruker båten sjeldnere eller aldri. Disse tallene gjelder bare for de som eier eller disponerer båt. Det er i seg selv ingen forutsetning for å dra på båttur. Tall fra Levekårsundersøkelsen 2001 viser at 14 prosent av befolkningen hadde vært på tur med kajakk, kano eller robåt siste 12 måneder, og 35 prosent hadde vært på tur med motor- eller seilbåt (Vaage 2004).

TØI rapport 861/2006

Figur 16: Bruk av båten i sommerhalvåret. Prosent

Hvor mye båten brukes avhenger også av hvilken type båt det er. Det er de som har store motorbåter som bruker båten mest (figur 17). Det henger nok sammen med at mange drar på ferie med båten, og bor i båten over lengre tid. Små båter uten motor brukes minst, bare 18 prosent bruker den flere ganger i uka. Åtte prosent av seilbåteierne bruker aldri seilbåten.

TØI rapport 861/2006

Figur 17: Bruk av båt i sommerhalvåret etter båttype. Prosent

Fordi båtbruken varierer etter hva slags båt det er, ser vi på den vanligste typen, motorbåt under 23 fot (syv meter), for å finne ut om ulike grupper bruker båten like mye. Menn bruker båten oftere enn kvinner (tabell 11). De under 18 år bruker båten mest, og de eldste minst. Andelen som aldri bruker båten, er høyest i aldersgruppen 18-24 år og blant pensjonister.

Egder og rogalendinger bruker båten mest, mens de som bor i Hedmark og Oppland bruker den minst. Trolig skyldes det at båten og sjøen ikke er like tilgjengelig for alle. De som har hytte, bruker båten mer enn dem som ikke har, trolig fordi mange av disse båtene er der hytta er.

I reisevaneundersøkelsen spørres det bare om bruk av båt i sommerhalvåret. Mange steder langs kysten vil det være mulig å bruke båt hele året, og det får vi ikke tall på her.

Tabell 11: Bruk av båt i sommerhalvåret etter kjønn, alder, landsdel, kommunetype og tilgang på hytte. De som eier/disponerer motorbåt under 23 fot. Prosent

	Flere ganger i uka	Aldri
Alle	33	7
<i>Kjønn</i>		
Mann	34	6
Kvinne	31	9
<i>Alder</i>		
13-17 år	46	4
18-24 år	31	10
25-34 år	31	4
35-44 år	36	5
45-54 år	33	6
55-66 år	31	8
67-74 år	28	11
75 år og eldre	17	25
<i>Landsdel</i>		
Oslo/Akershus	33	7
Hedmark/Oppland	28	10
Sør-Østlandet	36	5
Agder og Rogaland	42	5
Vestlandet	31	9
Trøndelag	23	9
Nord-Norge	27	9
<i>Kystkommune</i>		
Ikke kystkommune	26	9
Kystkommune	34	7
<i>Eier/disponerer hytte i Norge</i>		
Ja	35	6
Nei	30	9

TØI rapport 861/2006

5 Handleturer til Sverige

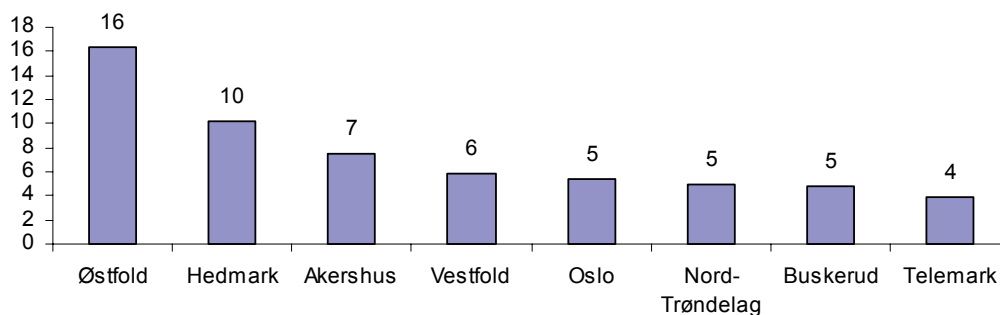
Hva som er fritid og ikke, er ikke alltid like tydelig. En måte å kombinere fritidsreiser med å gjøre noe nyttig, er å dra til Sverige for å handle. Da får man reist på tur, gjort innkjøp, og kanskje til og med spart penger på samme reisen.

For mange østfoldinger som legger sine dagligvareinnkjøp til Sverige, er dette en del av hverdagen. For andre er dette en begivenhet som skjer sjelden, og det gjelder å få med seg mest mulig på en gang, mens mange vestlendinger og andre som bor langt fra grensa, bare kjenner svenskehandelen via mediene.

I dette kapitlet ser vi på reiser fra Norge til Sverige gjennomført siste måned, der formålet er å gjøre innkjøp. En del reiser som er definert som ferie- og fritidsreiser vil også ha innkjøp som en del av formålet, men vi ser her bare på de rene innkjøpsreisene.

Østfoldinger handler oftest i Sverige

De som bor nærmest Sverige og svenske kjøpesentre, handler selvsagt mer enn andre der. Fire prosent av befolkningen har tatt en handletur til Sverige i løpet av siste måned. Ikke overraskende er andelen høyest i Østfold med 16 prosent (figur 18). En av ti hedmarkinger har foretatt minst en innkjøpsreise til Sverige. Fra Akershus og Vestfold er det også vanlig å dra på handletur til Sverige.

TØI rapport 861/2006

Figur 18: Andel som har vært i Sverige for å gjøre innkjøp siste måned i utvalgte fylker. Prosent

I reisevaneundersøkelsen rapporteres handleturer til Sverige sammen med reiser over ti mil og andre utenlandsreiser. Det er trolig derfor noe underrapportering av slike handleturer. Sammenligner vi med tall fra andre kilder, bekreftes dette inntrykket, selv om tallene ikke er direkte sammenlignbare. Tall fra SIFO viser at nesten fire av ti i befolkningen og ni av ti østfoldinger har handlet dagligvarer i Sverige siste halvår (Lavik 2006). I følge Statistisk sentralbyrå, har rundt to av ti i befolkningen og seks av ti østfoldinger foretatt en dagstur til utlandet siste tre måneder (Granseth 2006).

De grensehandlende er ujevnt fordelt i landet. Ni av ti innkjøpsreiser til Sverige gjennomføres av folk som bor i fylker med 56 prosent av utvalget (tabell 12). Østfoldingenene står for en av fire innkjøpsreiser til Sverige, men utgjør bare seks prosent av utvalget. Bosatte i Akershus, Hedmark og Oslo står også for en stor andel av reisene. Grensehandelen er relativt beskjeden i Trøndelagsfylkene og i Nordland, selv om mange her har kort vei til Sverige.

Tabell 12: Andel som utvalgte fylker utgjør av utvalget og av innkjøpsreiser til Sverige. Prosent

	Andel av reisene	Andel av utvalget
Østfold	26	6
Akershus	17	11
Oslo	13	12
Hedmark	12	4
Buskerud	6	5
Vestfold	7	5
Trøndelagsfylkene	6	9
Nordland	3	5
Andre fylker	10	44
Sum	100	100

TØI rapport 861/2006

De som handler i Sverige, skiller seg ikke mye ut fra resten av befolkningen, kanskje med unntak av at mange røyker, og med hensyn til partipreferanse (Lavik 2006; Storstad 2003). Dette henger sammen med at de handler tobakk, og at det er et element av politisk markering i selve grensehandelen.

Forskjellene mellom ulike grupper er ikke store (tabell 13). Vi har bare sett på de som bor i fylker der det er mest naturlig å foreta dagsturer til Sverige. De som er over 55 år, handler mest i Sverige. Mange av disse er deltidsarbeidende eller ikke yrkesaktive. Yrkesaktive og høytutdannede handler minst i Sverige. De som har høyest inntekt, handler mindre i Sverige enn andre, det samme gjelder de med lavest inntekt.

Aldersgruppen 55-66 år går igjen som den som har best tilgang på båt og hytte, og drar altså også mer på svenskehandel enn andre aldersgrupper. Disse er godt etablerte og har relativt god økonomi, og de har heller ikke forpliktelser i forbindelse med små barn, og har dermed også mer tid til rådighet.

Tabell 13: Andel i ulike grupper som har hatt innkjøpsreise til Sverige siste måned. Personer bosatt i Østlandsfylkene eller i Trøndelag. Prosent

	Andel
Alle	6
<i>Alder</i>	
13-17 år	4
18-24 år	6
25-34 år	6
35-44 år	6
45-54 år	6
55-66 år	9
67-74 år	8
75 år og eldre	6
<i>Yrkesaktivitet</i>	
Mertid > 40 timer/uke	4
Heltid 30-40 timer/uke	6
Deltid < 30 timer/uke	7
Ikke yrkesaktiv	7
<i>Utdanning</i>	
Grunnskole	7
Videregående skole	7
Høyskole/universitet	5
<i>Familietype</i>	
Enslig	5
Enslig med barn	6
Par uten barn	8
Par med barn	6
Flere voksne	6
<i>Husholdningsinntekt</i>	
Under kr 150.000	4
Kr 150.000-299.999	7
Kr 300.000-449.999	7
Kr 450.000-599.999	8
Kr 600.000-749.999	7
Kr 750.000 og over	4

TØI rapport 861/2006

Svenskehandelen foregår nær grensa

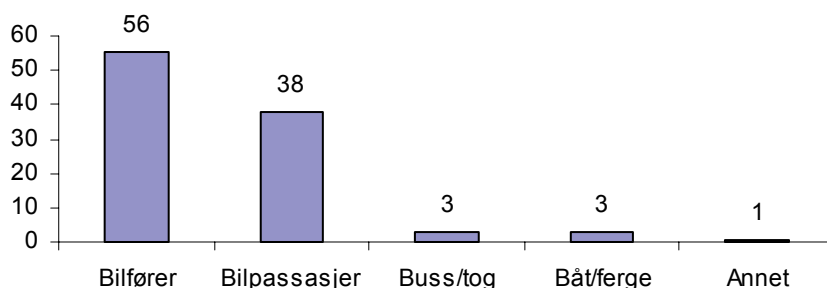
Bare en av tre reiser gjennomføres av personer som bor i en kommune innenfor to mil fra grensa. Dette tyder på at grensehandelen er mer enn et grensefenomen i Norge. Østfoldingene, som har kort vei til Sverige i utgangspunktet, reiser ikke langt inn i Sverige. 58 prosent av dem drar til Strömstad kommune. Dette viser at det nok er handelen, og ikke turen, som er i fokus.

Mer enn halvparten av alle reisene går til Västra Götaland, tre av fire av disse, eller 40 prosent av alle reiser, går til Strömstad kommune. Eda kommune er også populær, og en del drar til Göteborg og Stockholm.

Østfoldingene har best tilgang på svenske varer, samtidig er det i Østfold man merker de negative konsekvensene av grensehandelen best. De fleste reiser gjennom fylket på vei til Sverige, noe som fører til økt trafikk på veiene som ikke kommer Østfold til gode. I tillegg er handelslekkasjen stor, og lokalbutikkene i Østfold har andre utfordringer enn lokalbutikker i andre fylker, siden andelen som reiser over grensa for å handle er mye større.

Sosial biltur på lørdag

Grensehandelen er basert på bilbruk. Totalt går 94 prosent av reisene med bil, 3 prosent med buss og tog, og like stor andel med ferge. De som reiser med båt, kommer fra områdene rundt Sandefjord.

TØI rapport 861/2006

Figur 19: Transportmiddelbruk på innkjøpsreiser til Sverige. Prosent

Andelen som reiser som bilpassasjer er høy, og tyder på at de fleste ikke reiser alene. Kun ni prosent av bilførerne var alene i bilen, og en av tre var mer enn to i bilen. På 60 prosent av bilturene var det to personer i bilen. I gjennomsnitt var det 2.4 personer i bilen.

Grensehandel foregår hele uka, men lørdagen er den mest vanlige dagen å handle på - en av fire reiser foregår på lørdag. Selv om butikkene er åpne på søndager, står søndagen bare for en av ti reiser. Reisene er også jevnt fordelt utover året.

6 Oppsummering

- Fritidsreisene utgjør tre av ti reiser, og besøksreisene utgjør nesten halvparten av disse.
- I løpet av en dag reiser man en halv time i forbindelse med fritidsaktiviteter, men det er store variasjoner i løpet av uka. Mest tid brukes i helgene.
- De yngste reiser mest i forbindelse med fritiden, men de går minst tur. Reiser til kulturaktiviteter og uteliv er vanligst i de største byene, og derfor blir andelen som går og reiser kollektivt på disse reisene høy.
- To av fem bor i en husholdning som eier eller disponerer hytte eller fritidsbolig. Andelen som har tilgang på hytte, er høyest i Oslo og Akershus og i Trøndelag. Det er flest som har hytte blant godt voksne par med høy inntekt.
- Hytta ligger i gjennomsnitt rundt 14 mil fra boligen. De som bor i Oslo og Akershus, har lengst vei til hytta, og flertallet av disse har hytte i høyfjellskommuner.
- Godt voksne bruker hytta mest, deres barn er der sjeldnere. Hytter i kystkommuner brukes mye i hele sommerhalvåret, mens hytter i høyfjellskommuner brukes lite på forsommeren og mye rundt påsketider.
- En av tre har tilgang på fritidsbåt. De som bor langs vestlandskysten, i Nord-Norge, eier hytte, bor sammen med andre, eller har høy inntekt, har oftest båt.
- To av tre båteiere har en motorbåt under 23 fot. Store motorbåter er den båttypen som brukes mest i sommerhalvåret.
- Østfoldinger handler mest i Sverige. Ni av ti innkjøpsreiser til Sverige gjennomføres av folk som bor i fylker med drøyt halvparten av befolkningen.
- De som drar til Sverige for å handle, skiller seg ikke særlig fra resten av befolkningen, men det er en tendens til at middelaldrende par uten hjemmeboende barn, ikke yrkesaktive og folk med lav eller middels høy utdanning, oftest drar til Sverige for å handle.

Referanser

- Denstadli, J.M., Engebretsen, Ø., Hjorthol, R., Vågane, L. (2006): *Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2005 – nøkkelrapport*. TØI-rapport 844/2006. Transportøkonomisk institutt, Oslo
- Granseth, T. (2006): *Grensehandel. En analyse av kvaliteten av data*. Notater 2006/49. Statistisk sentralbyrå, Oslo/Kongsvinger.
- Lavik, R. (2006): *Grensehandelen 2006 – enkelte utviklingstrekk*. Prosjektnotat nr. 4 2006. Statens institutt for forbruksforskning.
- Storstad, O. (2003): *Grensehandel - forbrukerfest eller politisk protest?* Rapport 3/03. Norsk senter for bygdeforskning, Trondheim.
- Vaage, O.F (2002): *Til alle døgnets tider. Tidsbruk 1971-2000*. Statistiske analyser 52. Statistisk sentralbyrå, Oslo.
- Vaage, O.F. (2004): *Trening, mosjon og friluftsliv. Resultater fra Levekårsundersøkelsen 2001 og Tidsbruksundersøkelsen 2000*. Rapporter 2004/13. Statistisk sentralbyrå, Oslo/Kongsvinger.

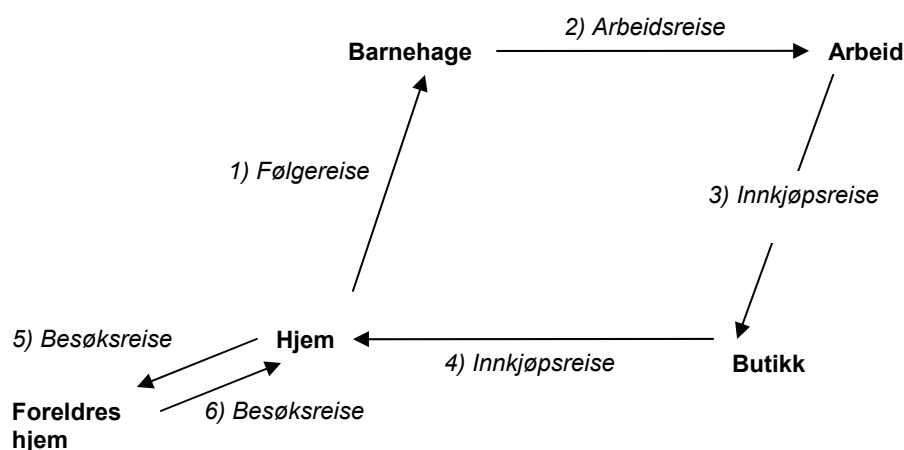
Vedlegg – Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2005

Reisebegrepet

I reisevaneundersøkelsen defineres en reise som enhver forflytning utenfor egen bolig, skole, arbeidsplass eller fritidsbolig, uavhengig av forflytningens lengde, varighet, formål eller hvilket transportmiddel som brukes. Det gjøres det et skille mellom reiser som man har foretatt på en bestemt dag, og lange reiser. Som lange reiser regnes reiser som er 100 km eller lengre én vei, eller reiser til/fra Norge.

Daglige reiser defineres og avgrenses ut fra formålet på bestemmelsesstedet. Når man har kommet fram til stedet for formålet med reisen, regnes reisen som avsluttet. For eksempel er en reise til butikken en handlereise, en reise til arbeid er en arbeidsreise osv. Reiser som ender i eget hjem defineres ut fra formålet for foregående reise. For eksempel er en reise fra arbeidet og hjem en arbeidsreise, mens en reise hjem fra et besøk hos en venn er en besøksreise. På én reise kan man bruke ett eller flere transportmidler. Gange og sykkel regnes som transportmidler på linje med motoriserte reiser med bil eller kollektive transportmidler. Denne reisedefinisjonen er i samsvar med definisjoner som brukes i tilsvarende undersøkelser i andre land.

Figuren nedenfor viser et eksempel hvor en person har foretatt seks reiser, og hvordan disse registreres i reisevaneundersøkelsene.

I en del tilfeller brukes begrepet hovedreise. En hovedreise er en reise som starter og ender i basisplasser som eget hjem, egen skole, arbeidsplass eller fritidsbolig. I figuren er det tre hovedreiser; en fra hjemmet via barnehagen til arbeid, en fra arbeidsplassen via butikken og hjem og en fra hjemmet til foreldres hjem og tilbake til bostedet.

Det er få som foretar reiser over 100 km i det daglige, slik at opplysninger om de daglige reisene ikke kan si oss mye om de lange reisene. For å få tilstrekkelige opplysninger om lange reiser skal intervjupersonene derfor rapportere spesielt om reiser over 100 km, og eventuelle utenlandsreiser de har foretatt i løpet av den siste måneden før intervjuet.

En lang reise defineres på samme måte som de daglige reisene, dvs. at reisen regnes som avsluttet når man kommer fram til stedet for formålet med reisen. Dersom man har flere formål/bestemmelsessteder, for eksempel ved rundreiser, regnes stedet som ligger lengst unna startstedet som reisens endepunkt. Eventuelle mellomliggende reisemål tas med dersom man har overnattet der.

Intervjuopplegg

Datainnsamlingen for RVU 2005 ble gjennomført som telefonintervju. Tilsvarende metode ble brukt i de tre foregående reisevaneundersøkelsene, mens man i RVU 1985 gjennomførte personlige intervju. MMI Univero har stått for datainnsamlingen for RVU 2005.

Intervjuopplegget var som følger:

1. Alle intervjupersoner fikk tilsendt et brev hvor det ble opplyst om at man var blitt trukket ut til å delta i undersøkelsen. Brevet ga en kort orientering om formålet med undersøkelsen og hvem som finansierte den. Intervjupersonen fikk oppgitt en registreringsdag, dvs. en dato som vedkommende skulle rapportere reiser for. Med brevet fulgte en "dagbok" hvor man kunne registrere sine reiser denne dagen, og eventuelle lange reiser han/hun hadde foretatt i løpet av den siste måneden.
2. Etter at intervjupersonen hadde mottatt introduksjonsbrevet, ble vedkommende ringt opp av MMI for en motivasjonssamtale/materiellsjekk. Formålet med denne samtalen var å forklare hva undersøkelsen dreide seg om, oppklaring av uklarheter, veiledning i utfylling av dagbøker og å motivere intervjupersonene til å delta. Det ble også avklart om den foreslåtte registreringsdagen passet for intervjupersonen. I de tilfellene den ikke passet, ble ny dag avtalt. I en del tilfeller ble intervjuet tatt i forbindelse med motivasjonssamtalen, fordi andre tidspunkt ikke passet. Da var det gårsdagens reiser som ble registrert.
3. Intervjupersonene ble så ringt opp dagen etter den tildelte registreringsdagen. Dersom intervjupersonen ikke var å treffe, ble han/hun ringt opp senere på kvelden, deretter 6-7 ganger. Hvis det ikke var mulig å få gjort intervjuet en av de to første dagene etter den opprinnelige registreringsdagen, ble intervjupersonen intervjuet om reisene dagen før intervjuet fant sted. Dette ble gjort for å redusere hukommelsesproblemer.

Intervjuene varte i gjennomsnitt 24,5 minutter.

Reiseaktiviteten viser klare årstidsvariasjoner, både når det gjelder omfang, transportmiddelbruk og reisemål. For å fange opp disse, spres datainnsamlingen til reisevaneundersøkelsene over ett år. Det intervjues hver dag med unntak av søndager og spesielle høytids- og helligdager.

Spørreskjema

I reisevaneundersøkelsene innhentes bakgrunnsopplysninger om intervjupersonen og husholdningen vedkommende tilhører, hvilke reiser han/hun har foretatt på registreringsdagen (daglige reiser), lengre reiser (100 km og lengre samt reiser til/fra Norge) som er foretatt siste måned og reiser mellom de større byene i Sør-Norge ("korridorreiser") i løpet av de siste 12 måneder. Spørreskjemaet har store likhetstrekk med spørreskjemaene som brukes i tilsvarende undersøkelser i andre europeiske land. Hovedstrukturen i spørreskjemaet er som følger³:

- Introduksjon
- Daglige reiser
- Lange reiser
- "Korridorreiser"
- Arbeid/yrke
- Arbeidsreisen
- Ektefelle/samboer
- Husholdning
- Husholdningens tilgang til transportmidler
- Husholdningen tilgang til båt og hytte
- Bakgrunnsopplysninger om intervjupersonen

Utvalg og svarprosent

Populasjonen i reisevaneundersøkelsene er bosatte i Norge som er 13 år (i løpet av intervjuåret) og eldre. Institusjonsbeboere er utelatt. I RVU 2005 ble det gjennomført intervju med i alt 17 514 personer. Intervjuene fordelte seg på to utvalg:

1. Basisutvalget
Cirka 10.000 intervjuer fordelt på fylkene proporsjonalt med befolkningen. Intervjupersonene ble trukket tilfeldig blant bosatte over 12 år i hvert fylke. Antall intervjuer i kommunene i et fylke er dermed tilnærmet proporsjonalt med befolkningen i kommunene.
2. Regionale tillegg
Tilleggsintervjuer finansiert av Statens vegvesen Region øst og regionale myndigheter i følgende områder: Drammensregionen, Tønsbergregionen, Sandefjord, Larvik, Horten/Borre, Kristiansandregionen, Arendalsregionen og Grenlandsregionen. Til sammen ca 7000 intervjuer.

For å kunne benytte basisutvalget og de regionale tillegg samlet, er utvalget vektet geografisk.

Utvalget for RVU 2005 er trukket fra det sentrale folkeregisteret. Uttrekket skjedde i fire omganger, ett i hvert kvartal. Påkobling av personenes telefonnummer ble gjort maskinelt hos DM-huset etter at man hadde trukket utvalget, og ble supplert med manuelle oppslag. Av det totale utvalget ble 87 prosent nummersatt og kontaktet. Svarprosenten, regnet som andel av bruttoutvalget er 47,9 prosent.

³ Fullstendig spørreskjema finnes i Denstadli *et al.* (2006).

Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2005 (RVU 2005) er den femte som gjennomføres i Norge. Undersøkelsen gir informasjon om omfanget av befolkningens reiser, hvorfor man reiser, hvordan man reiser og hvordan reiseaktiviteten varierer mellom ulike befolkningsgrupper. Dataene gir grunnlag for analyser av transportmiddelbruk, konkurranseflater, transportmønstre og mobilitet, både på nasjonalt og regionalt nivå.

I denne serien er det utgitt følgende publikasjoner om nordmenns reisevaner:

- Den nasjonale reisevaneundersøkelsen 2005 – nøkkelrapport
- Bilhold og bilbruk i Norge
- Turer til fots og på sykkel
- Arbeids- og tjenestereiser
- Reiseomfang og transportmiddelbruk på lange reiser
- Daglige fritidsaktiviteter, hytte- og båtliv og svenskehandel
- Daglige reiser med kollektivtransport i byområder

Kontaktpersoner:

Randi Hjorthol
Jon Martin Denstadli
Øystein Engebretsen
Liva Vågane

Besøks- og postadresse:
Transportøkonomisk institutt
Gaustadalveien 21
NO 0349 Oslo

Telefon: 22 57 38 00
Telefaks: 22 60 92 00
E-post: toi@toi.no

www.toi.no

Transportøkonomisk institutt
Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning

- utfører forskning til nytte for samfunn og næringsliv
- har rundt 70 forskere med høy, flerfaglig samferdselskompetanse
- samarbeider med en rekke samfunnsinstitusjoner, forsknings- og undervisningssteder i Norge og i utlandet
- gjennomfører forsknings- og utredningsoppdrag av høy kvalitet innen områder som trafiksikkerhet, kollektivtransport, miljø, reisevaner, reiseliv, planlegging, beslutningsprosesser, transportøkonomi og næringslivets transporter
- driver aktiv forskningsformidling gjennom TØI-rapporter, Internett, tidsskriftet Samferdsel og andre nasjonale og internasjonale tidsskrifter
- deltar i CIENS, Forskningscenter for miljø og samfunn, i Forskningsparken nær Universitetet i Oslo